

Plantesorter for fremtidig klima

Sigridur Dalmannsdottir og Liv Østrem, NIBIO
sigridur.dalmannsdottir@nibio.no

Endrede og mer ustabile klimaforhold vil føre til mer eller endra stress for flerårige planter. Abiotiske stressfaktorer som f.eks. vannmetning og oversvømmelse, perioder med tørke, høyere temperaturer under herdingsperioden om høsten, veksttemperaturer med mindre lys om høsten og isdekke i områder som tidligere hadde stabilt snødekke, vil mest sannsynlig bli et økende problem for planteproduksjon i de kommende tiårene. Samspill mellom temperatur og lys om høsten har en stor påvirkning på vekst og vinteroverlevelse hos flerårige vekster i Norge. Klimaendringene slår sterkest inn lengst i nord og kan føre til en forsinket herdingsprosess som vil foregå ved kortere daglengde. Forsøksresultater viser svekket herding av gras under høyere temperatur og kortere dag med lavere lysintensitet og dermed redusert frosttoleranse.

Lengre og varmere vekstsesong gir derimot nye muligheter til dyrking av ettårige vekster som korn. Et pågående vest-nordisk samarbeidsprosjekt om dyrking og bruk av bygg, tyder på økt potensial for byggproduksjon i nordlige deler av Norge. Bruk av tidlig modne sorter er viktig.

Klimaforholdene i Norge er meget varierende siden landet strekker seg over mange breddegrader med store daglendiforskjeller og med både kyst-, fjell- og innlandsklima. Dette er utfordrende for planteproduksjon som krever varierte sorter tilpasset til landets forskjellige klimasoner. Det er viktig å fremskaffe plantemateriale som er tilpasset de klimaendringene en erfarer og som er prognosert. Klimaendringene skjer fortere enn noen gang, og vi trenger kontinuerlig utvikling av tilpasset plantemateriale. Den genetiske variasjonen kan økes med hjelpa av eksotisk plantemateriale samtidig som de må tilpasses klimatisk. Samtidig må antall feltlokaliteter for testing under ulike klimatiske forskjeller styrkes. Økt samarbeid mellom nabolandene i Norden og andre land vi klimatisk kan sammenlignes med, er viktig for å kunne opprettholde nødvendig planteforedling framover. Pågående offentlig-privat samarbeidsprosjekt (PPP) i bygg, engelsk raigras og eple er et eksempel på et slikt samarbeid. De nordiske land må selv foredle fremtidens plantesorter. Vi har et særegent klima og et lite marked, derfor er det ingen andre som kommer til å ta det ansvaret.